

Бурбала Д.О.

Науковий керівник: Заверющенко М.П.

НТУ «ХП»

ІСТОРИЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПИСЕМНОСТІ

Відомо, що українська писемність виникла в Київській Русі ще задовго до запровадження християнства, про це свідчить літописне повідомлення про знахідку в Корсуні (Херсонесі) Кирилом Євангелія і Псалтиря, написаних «руськими письменами». Підтвердженню цьому є договори між Руссю та Візантією (наприклад, 911 та 944 рр.), у яких обидві держави вирішували різні спірні питання.

Найдавнішими пам'ятками давньоруської писемності є написи на монетах князя Володимира Святославовича (карбовані 988 – 1015 рр).

Перші пам'ятки писемної літератури України-Русі являли собою переклади релігійних видань (наприклад, «Хроніка» Георгія Амартола, «Александрія» Іоанна, екзарха болгарського). Ці твори було переписано з болгарських та грецьких пам'яток, вони свідчать про високий рівень перекладацької справи, переписування та художнього оздоблення. Цим займалися майстри своєї справи – професійні писарі.

За часів правління князя Ярослава Мудрого розвиток писемної культури в Русі став державною справою (було відкрито школу для підготовки освіченого духовництва у Новгороді), але невдовзі переписування книжок призвело до нагромадження книг. На жаль, до наших днів дійшли лічені екземпляри, серед яких, наприклад, Остромирове Євангеліє, Реймське Євангеліє та Мстиславове Євангеліє.

Першим відомим письменником у Київській Русі був митрополит Іларіон. Творив він у 11 столітті за часів княжіння Ярослава Мудрого. Він є автором визначної пам'ятки писемності – церковно-богословського твору «Слово про

закон і благодать» (написано між 1037 – 1050 рр.), у якому наголошено на величі руського народу, руської землі та церкви.

Ще одна з найвідоміших пам'яток цього часу – це графіті Софії Київської, точніше напис, який вважають найдавнішим датованим руським записом (зроблено 3 березня 1052 р.). У ньому розповідається про грім та блискавку, яка, очевидно, ударила в Софійський собор. Цікавим фактом є те, що напис на 16 років старший за знаменитий напис на Тмутараканському камені (1068 р.).

Завдяки писемності до нас дійшли безпосередні свідчення давно минулих епох та історичних подій – «Повість минулих літ», «Руська правда», «Слово про похід Ігорів» тощо.

Справжнім шедевром, своєрідною перлиною давньоруської літератури є «Слово про похід Ігорів», створене невідомим автором близько 1187 р. За художнім рівнем цей твір не має аналогів у візантійській та європейській літературах. Важливим джерелом для цього літературного шедевру стала усна народна творчість, що відображала цілий пласт художньої культури русичів. «Слово про похід Ігорів» присвячене опису невдалого походу руських князів під проводом новгород-сіверського князя Ігоря Святославича проти половців 1185 р.

Швидкий розвиток української писемності був пов'язаний із загальним піднесенням культури та духовними потребами давньоруського населення – від панівної верхівки та служителів церкви до простого люду. Вже у XI – першій половині XIII ст. писемність обслуговувала всі сфери життя феодального суспільства Київської Русі.

Отже, писемні пам'ятки – це не лише основа дослідження історії мови, вони також є важливими, а нерідко єдиними джерелами вивчення історії, літератури, етнографії та інших галузей духовної культури українського народу.